

ARAŞTIRMA MAKALESİ

EĞRİ OTURALIM; DOĞRU ÖĞRENELİM: ESNEK OTURMA DÜZENİYLE HAZIRLANMIŞ SINIF ERGONOMİSİNİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN MOTİVASYON DÜZEYLERİNE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Yasemin Büyüksahin*

ÖZET

Okul öğrencilerin yaşam alanlarından biridir. Bu alanın kişinin özel yaşam alanlarında olduğu gibi kendini ait hissedebileceği bir mekân olması doğal ihtiyaçtır. Okul ortamına ait olma hissi ise çocukta odaklanma ve aktif katılım sağlar. Bu çalışmada amaç öğrenciler ve sınıf öğretmenlerine, esnek oturma düzeniyle hazırlanmış sınıf ergonomisi sunulmasının onların öğrenme ve öğretmeye yönelik motivasyonlarına etkisini incelemektir. Bu amaç ile gönüllü olarak çalışmaya dahil olmak isteyen bir öğretmen tespit edilmiştir. Öğretmen ve öğrencileri gözlenerek sınıf içi ihtiyaçları belirlenmiştir. Bu ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte bir sınıf ergonomisi tasarlanmıştır. Sınıf düzenlenmiş ve öğretmen- öğrenci kullanımına sunulmuştur. Öğrenciler ve öğretmenin motivasyon düzeyine etkisini tespit etmek için yarı yapılandırılmış görüşmeler yürütülmüştür. Görüşme sonuçlarına göre sınıf düzeninin öğrenci ihtiyaçlarına yanıt verebildiği, bireye göre esnek öğrenme ortamlarının sağlanabildiği ve bu durumun öğrenciler için ilgi çekici olduğu tespit edilmiştir. Esnek oturma düzeniyle hazırlanan sınıf ergonomisinin, öğrencilerin motivasyonunu ve okula devam etmeye yönelik isteklerini artırdığını ve öğrenmeyi kolaylaştırdığı tespit edilmiştir. Öğretmene yönelik bulgular arasında ise kendisini bu öğretim ortamında daha rahat hissettiği, tasarlanan düzenin daha kullanışlı, öğrenci merkezli ve demokratik bir ortam olduğu, bu ortamın daha verimli zaman yönetimi sağladığı tespit edilmiştir.

152

Anahtar Kelimeler: Esnek Oturma, İlkokul, Motivasyon, Sınıf Ergonomisi

MAKALE HAKKINDA

Gönderim Tarihi: 21 Ekim 2019

Revize Tarihi: 14 Kasım 2019

Kabul Tarihi: 19 Kasım 2018

DOI: 10.31805/acjes.635136

* Sorumlu Yazar: Yasemin Büyüksahin, Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bartın, Türkiye.

E-Mail: ybuyuksahin@bartin.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0002-5771-2063>

E-ISSN: 2602-3342

Copyright © ACJES

RESEARCH ARTICLE

LET'S SIT SKEW AND LEARN RIGHT: INVESTIGATION THE CLASSROOM ERGONOMICS PREPARED WITH FLEXIBLE SEATING EFFECTS ON THE MOTIVATION LEVELS OF TEACHER AND STUDENTS

Yasemin Büyüksahin*

ABSTRACT

The school is one of the students' living areas. It is a natural need that this area is a place where one can feel himself / herself as in private living spaces. The feeling of belonging to the school environment provides focus and active participation in the child. The aim of this study is to examine the effect of classroom ergonomics on students 'and classroom teachers' motivation towards learning and teaching. For this purpose, a teacher who wants to participate voluntarily was identified. Teacher and students were observed and their classroom needs were determined. A class ergonomics is designed to meet these needs. The classroom was organized and made available for teacher-student use. Semi-structured interviews were conducted to determine the effect of motivation level on students and teachers. According to the results of the interview, it was found that the classroom layout was able to respond to the needs of the students, flexible learning medium could be provided according to the individual and this situation was interesting for the students. It was found that the ergonomics of the classroom, which was prepared with a flexible seating arrangement, increased the motivation of the students and their willingness to attend the school and facilitated their learning. Among the findings directed to the teacher, it was found that he felt more comfortable in this teaching environment, that the designed order was a more useful, student-centered and democratic environment and this environment provided more efficient time management.

153

Keywords: Flexible Sitting, Primary School, Motivation, Classroom Ergonomics

ARTICLE INFO

Received: 21 October 2019
Revised: 14 November 2019
Accepted: 19 November 2018

DOI: 10.31805/acjes.635136

*Corresponding Author: **Yasemin Büyüksahin**, Bartın University, Faculty of Education, Bartın, Turkey.
E-Mail: ybuyuksahin@bartin.edu.tr
 <https://orcid.org/0000-0002-5771-2063>

E-ISSN: 2602-3342
Copyright © ACJES

Giriş

Öğrenciler gün içinde zamanlarının çoğunu okulda geçirmektedirler. Okul onlar için öğrenme ortamı olmanın yanında bir yaşam merkezi görevini üstlenmektedir. Sabah okula ulaşan öğrenci, ders saati sonuna kadar tüm ihtiyaçlarını okulunda giderir. Okula adım atan bir çocuk, koşar, terler, kirlenir, eğlenir, öğrenir, dinlenir; kısaca okulda yaşar. Okul onların evlerinden sonra en sık kullandıkları yaşam alanlarıdır.

Yaşam alanı insan konforuna ve ihtiyaçlarına göre düzenlendiğinde işlevsel olur. İnsan yaşam alanında rahat etmek, dinlenmek, huzurlu olmak ister. Kişisel bir alan olan yaşam alanının düzeni, bireyden bireye farklılık gösterir. Bu ortam için alınan eşyaların pek çoğu imkanlar dahilinde kişinin zevkine göre seçilir. Girdiği ortamda kendine ait birtakım eşyalar gören birey, orayı sahiplenir ve kendini oraya ait hisseder.

Evlerimizde bize ait olan bu alan, ortak kullanım bölgelerinde farklılaşmaktadır. O mekânı kullanacak olan bireyler ve ihtiyaçları düşünülerek genel bir planlama ile hazırlanan bu ortamlar kişiyi ait olma hissinden uzaklaştırır.

Ülkemizde günlük zaman diliminin yarısını okullarda geçiren çocuklar, standart mekanlarda yaşam sürdürmektedirler. Okul onların öğrenme ihtiyaçlarını karşılayan bir ortam olarak düşünülmekte ve dört duvarla çevrili bir mekânda tahta sıra ve masaların bu ihtiyaç için yeterli olduğu varsayılmaktadır. Son zamanlarda teknolojik gelişmelerin peşi sıra tüm sınıflar üst düzey bilişim materyalleri ile donatılmaya çalışılmaktadır. Öğrencilerin daha iyi öğrenebilmelerini sağlayan her türlü eğitim materyali düşünülmeyle devam etmektedir. Fakat mekân kişinin kendi algılarıyla ilişkilendirerek bütünleştiği bir olgudur. Standartlara dayandırılan kesin sınırları olan bir boyut olmamalıdır (Gezer, 2012). Bu nedenle standartlaştırılmış sınıflar yerine sınıftaki öğrencilere göre düzenlenmiş sınıf ergonomilerine geçiş gereklidir.

Biricik ve farklı olarak kabul edilen öğrencilere göre öğretim ortamı tasarlamak için onların doğasına bakmak yeterli olacaktır. İlkokul düzeyinde olan bir çocuk 6 ila 10 yaş aralığındadır. Bu dönemde çocukta bedensel gelişimin yanında zihinsel gelişim de ön plandadır. Somut düşünme evresinde olan bu çocukların ilkökul dönemi sonunda soyut düşünebilme evresine geçişi beklenmektedir. Çocuk bu dönemde kendini ait hissettiği ailesinden farklı bir ortam olan okulda var olmaya çalışır. Erken yaşlarda kazanılan aile içi güven duygusunun öğrencinin başarısında etkili olduğunu savunan Erikson, aslında güvende olma hissi ile başarı olgusunu ilişkilendirmiştir (Akt. Atak, 2011). Kendini ait hisseden çocuk güvenli bağlanabilecek (Güleç Solak, 2017) ve o ortamda huzurla çalışıp öğrenebilecektir. Duyguların çocuğun bilişsel gelişiminde bu denli önemli oluşu göz ardı edilmemelidir. Eğer beklenti öğrencinin öğrenmesi ve eğitim hayatı sonunda kendini gerçekleştirmiş bir birey olması ise, ona kendini ait hissedeceği ortamlar sunmak önemlidir.

Bu yaş gelişim özelliklerine göre çocuklar hareketli olmaktan hoşlanırlar. İlkokul çağında okuldaki çocuklar düşünüldüğünde pek çok zihinde zil çalar çalmaz teneffüs alanlarına koşan öğrenciler canlanır. Onlar sürekli hareket etmek ve enerjilerini kullanmak isterler. Bu bir ihtiyaçtır. Açlık ihtiyacı giderilmeyen çocuk ne denli rahatsızlık yaşarsa; hareket ihtiyacı giderilemeyen çocuk da tam olarak bu durumda yaşar. Fiziksel gelişim beraberinde sosyal gelişimi getirir ve böylece çocuk toplumsal kalkınmada payına düşen görevi üstlenir. Sosyal bağlılık kazanan çocuk, duyuşsal gelişimini ilerletirken akademik başarıyı da elde etmesi olasıdır.

İlkokul öğrencileri birer çocuktur. Çocukların en önemli işi oyun oynamaktır. Onlar bugünleri ile gelecek hayatları arasındaki bağlantı köprülerini oyunla kurarlar. Oyunla eğlenir, öğrenir, araştırır, keşfederler. Oyunlar büyük oranda fiziksel hareketlilik gerektirir. Oyun oynayan çocuk hareket eder. Dolaylı düşünülecek olduğunda hareket olan durumlarda bir olay, bir kurgu, bir oyun, bir yaratıcılık çabası ve öğrenme mevcuttur (Pehlivan, 2016). Milli Eğitim politikamızın ana hedefleri arasında araştıran, sorgulayan, aktif katılan, iletişim kuran, öğrenmeyi öğrenen bireyler yetiştirmektir bulunur (MEB, 2018). Bu hedeflere oyunla, araştırma ve takım çalışması ile ulaşacak olan öğrencilerin bunlara imkân sunacak hareketli eğitim ortamlarına ihtiyacı olması muhtemeldir.

Hareketli eğitim ortamı öğrenciye göre düzenlenmiş, onların farklı ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olmalıdır. Koşup yorulan öğrencinin dinlenebileceği bir yer minderi; hareket etmek isteyen çocuğun otururken zıplayabileceği bir pilates topu, bacaklarını uzatıp öğretmenini dinlemek isteyen öğrencinin oturabileceği bir halı ortamın ihtiyaç listesinde bulunması gerekebilecek malzemelerden yalnızca bir kaçıdır.

Eğitim ortamının öğrenciye göre düzenlenmesine çevre ayarlaması da denilmektedir. Öğrenciler, düzenlenen bu ortam içinde çeşitli insan gücü-dışı kaynaklarla etkileşimde bulunarak, söz konusu amaçla ilgili kasıtlı öğrenme yaşantıları (tecrübeleri) kazanırlar (Özbilgin,1986).

Öğrenme üzerinde etkili olan pek çok değişken bulunmaktadır. Razon (1987) bu değişkenleri aileden, öğrenciden ve okul ortamından kaynaklanan değişkenler olarak üçe ayırmaktadır. Okul ve sınıf büyüklükleri, okulun fiziksel özellikleri, yönetim anlayışı ve okul iklimi (Bahçetepe ve Giorgetti, 2015; Çalık ve Kurt, 2010; Özdemir, Sezgin, Şirin, Karip ve Erkan, 2010; Şerefli, 2003), okul ortamında öğretmenin tutumu, tecrübesi ve yeterlilikleri (Demir, 2009; Razon, 1987; Sama ve Tarım, 2007) öğrencinin öğrenmesini ve okula karşı motivasyonunu etkileyen unsurlar arasındadır.

Bu bağlamda öğrenme ortamlarında etkili bir eğitim süreci ve kaliteyi arttırmak için “Okul Ergonomisi” kavramı sınıflarda uygulanmalıdır. Bu fikirler ışığında hazırlanan esnek oturma düzenli sınıf ergonomisinin öğrenci ve öğretmen, öğrenme ve öğretme motivasyonları üzerindeki etkilerini ortaya koymak çalışmanın ana amacıdır. Bu amaçla çalışmanın alt problemleri şöyledir:

1. Esnek oturma düzenli ile hazırlanan sınıf ergonomisinin öğrencilerin öğrenmeye yönelik motivasyonlarına etkisi nasıldır?
2. Esnek oturma düzenli ile hazırlanan sınıf ergonomisinin öğretmenin öğretmeye yönelik motivasyonuna etkisi nasıldır?

Yöntem

Araştırma nitel yöntem ile takip edilmiş bir durum çalışmasıdır. Düzenleme yapılabilecek bir sınıf tespiti için saha ziyaretlerinde bulunulmuştur. Çalışmanın içeriğine olumlu yaklaşan öğretmenler arasından rastgele seçilen öğretmenin kendisi ve sınıf öğrencileri çalışmanın katılımcı grubu oluşturmuştur. Gönüllü katılım formunu onaylayan öğretmenin öğrencileri için veli onay formları dağıtılarak yapılması planlanan çalışma hakkında bilgilendirilmeler tamamlanmıştır. Tüm öğrenciler çalışmaya gönüllü ve veli izinli olarak katılmışlardır. Ayrıca araştırma için Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu izni ve Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma izni alınmıştır. İşlem sürecinde öncelikle öğretmen ve öğrencilerin sınıf içi çalışmaları gözlenmiştir. Yaptıkları etkinliklerde kendilerini kısıtlayan hususlar tespit edilmiştir. Sınıf öğretmeni ile görüşmeler yürütülerek sınıfta ihtiyaç duyduğu hususlar belirlenmiştir. Güncel ulusal ve uluslararası literatür taranıp ideal ilkökul sınıf düzeni üzerine yapılan çalışmalar örnek alınarak bir düzen planı oluşturulmuştur. İhtiyaç listesi belirlenip gerekli malzeme ve ekipmanlar temin edilmiş, tasarımlar uygulanmıştır. Hazırlanan sınıf düzenine yönelik örnek resimler Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Esnek Oturma Düzeni ile Hazırlanmış Sınıf Ergonomisinden Görüntü

Sınıfta öğrencilerin araştırma tabanlı öğretimler uygulayabilmeleri, grupla çalışabilmeleri için 90*90 cm boyutlarında 4 adet kare masa kullanılmıştır. Kare masalarda çalışırken kullanabilmeleri için tabureler ve tekerlekli sistem üzerine sabitlenmiş pilates topları seçilmiştir. Sınıf içi proje çalışmalarında kullanabilecekleri ve kullanmadıkları zamanlarda katlanıp ayaklarını kapatıp kaldırabilecekleri yuvarlak 140 cm çapında bir yer masası hazırlanmıştır. Masa etrafında otururken kullanabilecekleri bir yer halısı ve minderler ayarlanmıştır. Ayrıca sınıf içinde bireysel çalışmalar yönetebilecekleri kısa kare masalar ve altı tekerlekli yumuşak puflar kullanılmıştır. Sınıf içinde dışarıda giydikleri ayakkabıları değiştirmeleri gerektiğinden sınıfa kapaklı bir ayakkabı dolabı yapılmıştır. Öğrencilerin rahat kitap okuyabilecekleri bir alan jimnastik minderi kullanılarak sağlanmıştır. Okuma yaparken boyun ve ayak desteği olarak faydalanabilecekleri küçük minderler ve pilates topları kullanılmıştır. Ayrıca sabit olan öğretmen masası sınıftan çıkarılmış öğretmenin öğrencilerin içerisinde olmasını sağlayan bir düzen tercih edilmiştir. Öğretmenin evrak işlerini yürütebileceği küçük bir masa olan bir köşe kendisi için planlanmıştır.

Öğretmen ve öğrencilerin sınıf düzenine alışması için süre tanındıktan sonra (12 hafta) veri toplama sürecine geçilmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme; öğrenciler ile ise odak grup görüşmeleri sürdürülmüştür. Öğretmenle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmede her iki alt problem için de veri toplanmıştır. Ayrıca öğretmenin meslek tutum ve motivasyon durumunu tespiti yönelik sorular da yöneltilmiştir. Öğretmen yarı yapılandırılmış görüşme formu şu soruları içermektedir;

- Kaç yıllık öğretmensiniz? Daha önce nerelerde görev yaptınız?
- Bu mesleğe olan bağlılığınızı nasıl tanımlarsınız?
- Sizin için öğrenme nedir? Bir çocuğun öğrendiğini nasıl anlarsınız?
- Sizin için öğretme nedir?
- Sınıf içi iletişiminiz nasıldır?
- Derslerinizde ne tür uygulamalara yer verirsiniz?
- Sizinle uzun bir ortam hazırlama sürecini birlikte yürüttük. Bu sürecin size katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Nedenleriyle açıklar mısınız?
- Sizce uyguladığımız bu ergonomik düzen sınıfınızı nasıl etkiledi?
- Düzenin olumlu ve olumsuz yönlerini aktarabilir misiniz?
- Şu an sınıfta farklı bir düzene ihtiyaç duyuyor musunuz? Bunlar nelerdir?
- Etkinlikler arası geçiş süreniz farklılaştı mı? Bunda düzenin faydası var mı?
- Çocukların psikolojik ve motivasyonel durumlarını ayrıntılarıyla aktarabilir misiniz? Bir farklılık görüyor musunuz?
- Sınıfı ilk gördüklerinde neler hissettiler, siz neler hissettiniz?
- Sınıfınızda değişim yaşayan öğrenci olduğuna inanıyor musunuz?
- Sınıf içi iletişimde kendinizde ya da sınıfınızda bir farklılaşma hissettiniz mi?
- Sürece başlamadan önce bu uygulamaya karşı neler düşündüğünüzü, sürecin sonunda bu düşüncelerin değişip değişmediğini çok merak ediyorum. Açıklayabilir misiniz? Bu süreç size inandırıcı gelmiş miydi, sonucu ne oldu, çok inandınız hayal kırıklığı mı yaşadınız?

Öğrenciler için oluşturulan odak grup yarı yapılandırılmış görüşme formunda ise öğrencilerin öğrenmeye yönelik motivasyon değişimlerini ortaya koyacak şu sorulara yer verilmiştir;

- Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?
- İlerde hangi mesleğe sahip olmayı düşünüyorsunuz? Neden?

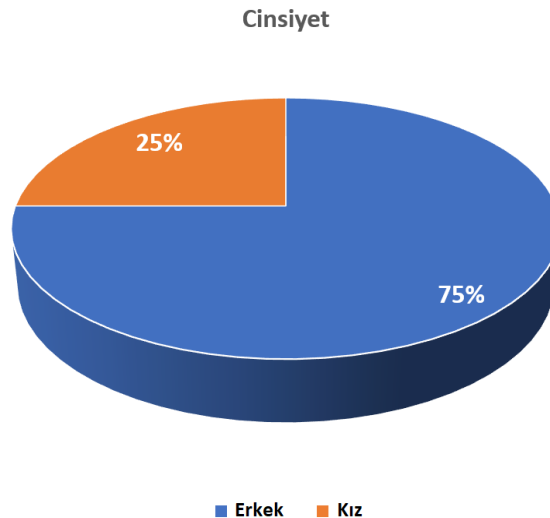
- En sevdiğiniz ders hangisidir? Neden?
- Biliyorsunuz sınıfınızı düzenledik. Kendinizi hangi düzende daha iyi hissettiğinizi bana açıkla- lar mısınız?
- Şu uygulamaları sevdim, şunlardan hoşlanmadım gibi fikir belirterek bu düzeni değerlendi- rebilir misiniz?
- Öğretmeninizde bu düzenden sonra bir değişim gözlemlediniz mi? Daha farklı etkinliklere yer veriyor mu?
- Bu sınıfta mı devam etmek istersiniz diğer sınıf düzeninize geri dönelim mi?
- Bu düzen size ne sağladı?

Oluşturulan formlar için bir sınıf eğitimi uzmanı ve bir ölçme ve değerlendirme alan uzmanından gö- rüş alınmıştır. Formda açık olmadığı tespit edilen sorularda değişime gidilmiştir. Öğretmen ile yapılan görüşme yaklaşık 45 dk sürmüştür. Öğrenciler için 6-10 kişi arasında önerilen (Barbour, 2014) grup katılımcı sayısı 8 kişilik iki grup olarak düzenlenmiştir. Öğrenci odak grup görüşmeleri her grup ile yaklaşık 65 dk sürmüştür. Görüşmelerin öğretmen ve öğrencilerin müsait oldukları vakitlerde yapıl- masına özen gösterilmiştir. Veriler içerik analizi ve betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz aşamasında tematik çerçeve oluşturulmuştur. İçerik analizi ile de veriler derinlemesine işleme tabi tutulmuştur. Araştırma problemlerine uygun olarak temalaştırılmıştır. Çalışmanın geçerliğini sağlamak için görüşmeler öncesinde araştırmanın amacına yönelik açıklamalarda bulunulmuştur. Katılımın gönüllü olması sağlanmıştır. Cevapların içtenlikle sunulmasını sağlamak için cesaretlendirici davranıl- mıştır. Görüşmeler için uzman görüşü alınarak kapsam ve içerik geçerliği sağlanmıştır. Araştırmanın iç geçerliğini sağlamak için farklı kaynaklardan veri toplama işine başvurulmuş öğrencilerin öğren-meye yönelik motivasyon düzeyleri hem öğretmen hem de öğrencilerin görüşleri ile yordanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın dış geçerliğini sağlamak için sınıf eğitimi alanında uzman bir araştırmacıdan kodlayıcı desteği alınmıştır. Kodlayıcılar arasında görüş birliği yüzdesi [uyum= (görüş birliği/ görüş birliği+ görüş ayrılığı) *100] %87 olarak hesaplanmıştır. Bu yüzde ile kodlayıcı ve araştırmacı arasın- da yüksek düzeyde görüş birliği olduğu söylenebilmektedir.

Bulgular

Öğrenci Görüşleri ile Esnek Oturma Düzeniyle Hazırlanmış Sınıf Ergonomisinin Öğ- renmeye Yönelik Motivasyona Etkisi

Çalışma ilçe merkezine bağlı bir köy okulunda görev yapan ve gönüllü olarak dahil olmak isteyen bir 2. sınıf öğretmenin sınıfında gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere dair bazı özelliklerin sunulması tartış- ma için fayda sağlayacaktır.

Şekil 2. Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

Sınıf ergonomisinin uygulandığı sınıfta 16 öğrenci eğitim almaktadır. Seçilen okul ilçeye bağlı bir köyde bulunduğundan, köyde yaşam süren insan nüfusuna oranla öğrenci sayısının normal olduğu anlaşılabilmektedir. Öğrencilerin 12'si (%75) erkek; 4'ü (%25) kızdır.

Araştırmada öğrencilerin sınıf içi hareket ve buna bağlı sınıf ergonomisini kullanma durumlarını yorumlayabilmek için onlara ileride sahip olmak istedikleri meslekler sorulmuştur. Aşağıdaki tablo 2'de öğrencilerin ileride olmayı hayal ettikleri meslekler sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Mesleki Tercih Dağılımı

Meslek	f	%
Polis	5	%31,25
İtfaiyeci	3	%18,75
Asker	2	%12,5
Hemşire	2	%12,5
Doktor	2	%12,5
Öğretmen	1	%6,25
Şoför	1	%6,25

Tablo 1'de görüldüğü üzere öğrencilerin %60 ı polis, asker ve itfaiyeci gibi aksiyon ve heyecan içeren meslekleri tercih etmektedirler. Çocukların çoğunluğunun meslek tercihinden de tahmin edilebileceği üzere oyunların büyük bir oranı heyecan ve bol hareket içermektedir.

Öğrencilerin bu hareketli oyunları sevme durumlarının derslerine nasıl yansıdığını tespit etmek için onlara en çok hangi dersten hoşlandıkları ve bu dersleri neden tercih ettikleri sorulmuştur. Öğrencilerin yanıtlarından oluşturulan kodlar Tablo 2'de sunulmuştur.

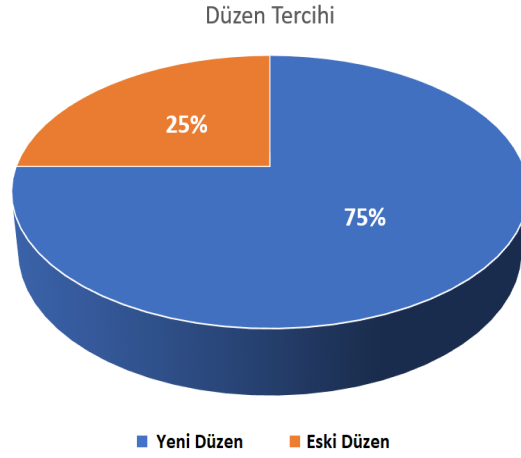
Tablo 2. Öğrencilerin En Sevdikleri Derslerin Dağılımı

Dersler	f	%	Sevilme Nedenleri	f	%
İngilizce	6	%38	İngilizce kelime öğrenme isteği	4	%25
			Yeni bir dil öğrenme heyecanı	3	%19
Türkçe	5	%31	Yazı yazmayı sevme,	4	%25
			Oyun oynama	1	%6
Matematik	5	%31	İşlem yapmaktan zevk alma	4	%25
			Problem çözmekten hoşlanma	4	%25
			Sayıları sevme	3	%19

Hayalleri ve oyunları aksiyon içeren öğrencilerin ders tercihleri incelendiğinde büyük oranda İngilizce dersinden hoşlandıkları görülmektedir. Bu dersi sevme nedenleri olarak "kelime öğrenme isteği, yeni bir dil öğrenme heyecanı" açıklamalarında bulunmuşlardır. Bu dersin yanı sıra öğrencilerin Türkçe ve Matematik dersini tercih etme oranları da yüksektir. Matematik dersini tercih edenler "işlem yapmaktan zevk alma, problem çözmekten hoşlanma, sayıları sevme"; Türkçe dersini tercih edenler ise "yazı yazmayı sevme" nedenlerini sıralamışlardır. Öğrencilerin bu dersler arasında oyun ve fiziki etkinlikler, serbest etkinlikler, müzik, görsel sanatlar gibi daha fazla uygulamaya ve harekete dönük dersleri tercih etmemeleri dikkat çekicidir. Bu durum öğrencilerin hareket ihtiyacını ayrı bir ders olarak gidermektense yazma, işlem yapma gibi yapmaktan zevk aldıkları süreç içerisinde karşılamaları gerektiği düşüncesini sağlamlaştırmaktadır.

Öğrencilerin bu derslerde kendini nasıl bir sınıf düzeninde rahat hissettiğine ve hangi düzende daha rahat öğrendiklerine dair soru yöneltildiğinde verdikleri yanıtlar Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 3. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Düzenlerin Dağılımı

Öğrencilerin %75'i yeni oluşturulan düzende kendilerini daha rahat hissettiklerini vurgulamışlardır. Yeni düzeni tercih etmelerinin nedeni olarak sınıftaki pembe toplarda kitap okuyabildiklerini, sınıf düzeninin oyun alanına benzediğini, her şeyin rengârenk olduğunu, toplarda, masalarda, minderlerde oturmanın daha rahat hissettirdiğini belirtmişlerdir.

Yeni sınıf düzeni ile eskisinden farklı olarak; kendilerini evlerinde gibi hissettiklerini, pilates toplarında oturmanın çok rahat olduğunu, kitap okurken daha esnek olduklarını, halı sayesinde yerde oturarak etkinlikler yapabildiklerini vurgulamışlardır.

Oluşturulan esnek oturma düzenini tercih eden öğrencilerden biri olan K3;

"...Bu düzen bana dersi daha rahat dinlememizi sağladı."

diyerek düşüncelerini belirtmiştir.

Eski düzeni tercih eden öğrencilerin nedenleri incelendiğinde; yeni düzende sıra arkadaşının olmaması, en önde oturma şansının olmaması ve pilates toplarında oturmak için bazen tartışmalar çıkması durumları ile karşılaşmıştır.

Bu yönde görüş bildiren K4 fikrini şöyle dile getirmiştir;

" eskiden ..... İle birlikte oturuyordum. Şimdi onun yanında oturamıyorum. Ben aynı masada sadece onunla oturmak istiyorum."

Bir diğer öğrenci olan E6 ise;

"ben de pilates topunda oturmak istiyorum. Kavga çıkıyor. Sıra zor geliyor. Eskiden yoktu daha iyiydi."

diyerek fikrini sunmuştur.

Eski düzeni tercih eden öğrenciler arkadaş ilişkilerinde yaşadıkları problemler dolayısıyla bu yöne seçim yapmışlardır.

Öğrencilere sınıf düzeninin öğrenmelerine olan etkisi sorulduğunda tamamı daha iyi öğrendiklerini belirtmişlerdir. Neden daha iyi öğrendikleri sorgulandığında öğrencilerin çoğunluğu kendilerini daha rahat ve iyi hissettikleri için daha iyi öğrendiklerini vurgulamışlardır. Böyle düşünen öğrencilerden E5;

"...güzel öğreniyorum çünkü mutluyum. Bu yüzden daha iyi öğreniyorum."

Cevabını vermiştir. Bulgular öğrencilerin rahatken mutlu olduklarını ve daha iyi öğrendiklerini ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerinin eskisinden daha farklı şeyler yapmadığını belirten öğrenciler, öğretmenlerinin eski düzende de öğrenci merkezli uygulamalar yapmaya çalışan bir kişi olduğunu doğrulamıştır. Aynı şeyleri yaptıklarını belirten öğrencilerden K3;

“...aynı şeyler ama mesela önceden de oyun oynuyorduk ama yer sıkıştı. Şimdi daha çok ve kolayca oyuna geçebiliyoruz. Sıraları çekmek falan gerekmiyor. Bide halı baya işe yarıyor...”

sözleriyle öğretmenin artık daha kolay geçişler yapabildiğini vurgulamıştır. Öğrencinin sözlerinden esnek oturma düzeniyle hazırlanmış sınıf ergonomisinde oyun ve fiziksel aktivite içeren etkinliklere daha fazla yer verebildikleri anlaşılabilmektedir.

Öğretmen Görüşleri ile Esnek Oturma Düzeniyle Hazırlanmış Sınıf Ergonomisinin Öğrenme ve Öğretmeye Yönelik Motivasyona Etkisi

Çalışmaya gönüllü olarak katılan M. Öğretmen beş yıllık mesleki tecrübeye sahip bir erkek öğretmendir. Daha önce Şanlıurfa ve İstanbul'da da görev yapmıştır. Lisans mezuniyeti sınıf öğretmenliği alanında ve çalışma esnasında yüksek lisans eğitim sürecindedir.

Gelişime açık bir birey olan M. Öğretmene mesleğine olan bağlılığını sorgulamak için maddi olarak büyük bir kaynağa ulaşsa işe devam etme durumu sorulmuştur. Öğretmen meslek sevgisini şu sözlerle dile getirmiştir:

“...Bir dağ köyünde henüz onlara selam daha vermemişken gözlerinde bana olan sevgiyi görebildiğim çocuklar için ekstra hiçbir motivasyona ihtiyaç duymadan çalışmak bu hayatta aldığım en büyük hazdı tam bu noktada henüz mesleğe başlayalı 5 yıl olmasına rağmen sonuna kadar köy çocukları için çalışmak en büyük hedefim olacaktır.”

Mesleğine yönelik tutumu olumlu olan M. Öğretmen, bunu öğrencileri ile olan ilişkilerine de yansıtmaya çalışan bir öğretmendir. Bu tespit kendisine sınıf içi iletişimde düşünceleri sorulduğunda demokratik bir ortam çabası içinde olduğunu şu sözleriyle belirtmiştir:

“...Sınıfta demokratik ve barışçıl bir ortam oluşturma ve sürdürme çabasındayım.”

Öğretmenin daha önceki düzende uyguladığı yaklaşımı ortaya koymak için öğrenme ve öğretme anlayışı sorgulanmıştır. Bu nedenle “öğrenme nedir?, öğretme nedir?” soruları kendisine yöneltilmiştir. Öğretmen, öğretme işini etkileşim süreci olarak tanımlamış, öğrenmenin ise davranışa yansıma işi olduğunu vurgulamıştır. Bunu aktarırken öğretmen- öğrenci, öğrenci-öğrenci etkileşimine değinen öğretmen, öğrenci merkezli bir yaklaşım olan yapılandırmacılığa yakın olduğu söylenebilmektedir. Bu düşüncenin temellendirilmesi için kendisine sınıf içi uygulama örnekleri sorulduğunda yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak;

“...Sınıf dışı ortam olarak doğa etkinlikleri, yaratıcı drama, oyunlaştırma ve çocuklar için felsefe etkinlikleri...”

yürütmeyi tercih ettiğini belirtmiştir.

Esnek oturma düzeniyle hazırlanan sınıf ergonomisinin öğrencilerine ve kendisine katkıları sorulmuş ve gelen cevaplar doğrultusunda oluşturulan kodlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3'te görüldüğü üzere öğretmen bu sınıfın öğrencilerinin ihtiyaçlarına yanıt verebildiğini, sınıf düzeninin bireye göre esnek hazırlanabildiğini, bu durumun da onlar için ilgi çekici olduğunu belirtmiştir. Esnek oturma düzeniyle hazırlanan sınıf ergonomisinin, öğrencilerin motivasyonunu ve okula devam etmeye yönelik isteklerini artırdığını ve öğrenmeyi kolaylaştırdığını vurgulamıştır. Düzenin öğretmenin kendisine sağladığı imkanlar incelendiğinde; kendini bu düzende daha rahat hissettiğini, daha kullanışlı, öğrenci merkezli ve demokratik bir ortam olduğunu, bu ortamın daha verimli zaman yönetimi sağladığını vurgulamıştır.

Tablo 3. *Esnek Oturma Düzeniyle Hazırlanan Sınıf Ergonomisinin Öğretmen ve Öğrenci Motivasyonuna Etkilerinin Öğretmen Görüşleriyle İncelenmesi*

Temalar	Alt temalar	Alt temalara ilişkin örnek ifadeler	Katılımcı öğretmen görüşlerinden alıntılar
Öğrenci motivasyonuna olumlu etkileri	İhtiyaca cevap sunma	Farklı öğrencilerin ihtiyacına yönelik	“...Beş yaşını bitirmemiş ,anaokuluna gitmemiş ,anne babası ile kaliteli vakit geçirmemiş ve hayatında hiç bu kadar yaşıtı ile aynı ortama girmemiş çocukları bir anda aynı sınıfta birbirlerinin enselerine bakarak arka arkaya oturtan düzende eğitimi öğretme faaliyetlerine başlamak hem öğrenciler hem öğretmenler için çok zor bir durum. Eğitim öğretim ortamlarında çocukların ilgi ihtiyaç ve gelişim düzeylerini dikkate almadan tek tip anlayışla düzenler oluşturmak eğitim öğretim faaliyetlerin kalitesini ve verimini düşürmektedir. Hazırladığımız bu yeni sınıf düzeni ile yukarıda bahsettiğim dezavantaj durumlarından sıyrılıp kendilerini rahat ifade edebileceği bir ortam bulan öğrencilerim daha mutlu ve istekliler...”
	Bireye görelilik/ Esneklik	Herkes kendi alanını yaratabiliyor	
	İlgi çekici	Derslere ilgi ve motivasyon	
		Eve dönme isteksizliği/ devamsızlık problemimin yok olması	
		İstekli mutlu öğrenciler	
	Kendini rahat ifade etme olanağı		
Öğrenmeyi kolaylaştırıcı	Kendine has ortamda kendine özgü öğrenme fırsatı		
Öğrenmeye istekli öğrenciler			
Öğretmen motivasyonuna olumlu etkileri	Rahat	Evinde olma hissi	“...Öğretmen masasını kaldırmamızla beraber öğrencilerimle daha sıkı bir ilişki içerisine girdiğimi söyleyebilirim. Benimle olan iletişimleri kolaylaştığı için daha samimi bir hal aldı...”
	Kullanışlı	Etkinlikleri daha rahat kurgulama	
		Farklı uygulamalara boş alan sağlama	
	Öğrenci merkezli/ Demokratik	Öğrencilere göre	
		Otoriter tutumdan uzak	
	Daha rahat ifade ortamı		
Sınıf yönetimi kolaylığı	Sınıf içi kaliteli etkileşim		
Zaman yönetimi kolaylığı	Etkinlikler arası öğrenme ortamı hazırlama süre kısalması		

Tablo 3'te görüldüğü üzere öğretmen bu sınıfın öğrencilerinin ihtiyaçlarına yanıt verebildiğini, sınıf düzeninin bireye göre esnek hazırlanabildiğini, bu durumun da onlar için ilgi çekici olduğunu belirtmiştir. Esnek oturma düzeniyle hazırlanan sınıf ergonomisinin, öğrencilerin motivasyonunu ve okula devam etmeye yönelik isteklerini artırdığını ve öğrenmeyi kolaylaştırdığını vurgulamıştır. Düzenin öğretmenin kendisine sağladığı imkanlar incelendiğinde; kendini bu düzende daha rahat hissettiğini, daha kullanışlı, öğrenci merkezli ve demokratik bir ortam olduğunu, bu ortamın daha verimli zaman yönetimi sağladığını vurgulamıştır.

Sonuç ve Tartışma

Çalışma sürecinde öğrenci ihtiyaçları ve fiziksel gelişim ihtiyaçlarına göre esnek oturma düzeni olan bir sınıf ergonomisi tasarlanmıştır. Bu düzen onların hareket halinde olmalarına, sınıf içinde daha özgür, daha esnek, daha rahat olmalarına imkanlar sunmuştur. Grupla çalışmaya uygun kare yüksek masalar ve yerde oturmaya olanak sunan yuvarlak alçak masa ile ergonomi tasarımı yapılmıştır. Bu düzende sınıf mobilyaları öğrencilere göre tasarlanmıştır.

Esnek oturma düzeniyle hazırlanan sınıf ergonomisinin öğretmen ve öğrencilerin motivasyon düzeylerini artırdığı çalışma bulgularınca elde edilmiştir. Wingrat ve Exner (2005) sınıf mobilyalarını öğrencilere göre tasarladıkları çalışmalarında benzer olarak; kendilerine göre tasarlanan sınıf mobilyaları kullanan öğrencilerin daha fazla görev/sorumluluk aldıklarını, etkinliklere daha fazla süre ayırdıklarını tespit etmişlerdir. Bu duruma paralel olarak öğrenciler, öğretmenlerinin eskisinden farklı uygulama-

lar yapmadığını fakat artık daha kolay ve daha fazla oyuna ve fiziksel aktiviteye derslerinde yer verdiğini vurgulamışlardır. Aynı husus öğretmen görüşlerinde de esnek oturma düzeni ile hazırlanan sınıf düzeninin kendisine zaman yönetimi konusunda kolaylık sağladığını belirtmesi ile dikkat çekmektedir. Öğrencilerin motivasyonlarına etkisi öğretmen görüşleriyle incelendiğinde olumlu yönler göze çarpmaktadır. Öğretmen esnek düzenin öğrencinin ihtiyaçlarına cevap sunduğu, bireye göre ve esnek olduğu, ilgi çekici, öğrenmeyi kolaylaştırıcı ve rahat olduğu için öğrencilerin motivasyonlarına olumlu etkiler sağladığını belirtmiştir. Öğretmen öğrencilerin kendine has öğrenme ortamlarını keşfetmelerini ve böylece öğrenme sürecine sevecek katılım sağladıklarını belirtmiştir. Bir kimsenin algılarına göre şekillendirilen mekâna kendini ait hissedebilmesi düşünüldüğünde (Güleç Solak, 2017), öğrencilerin ait olduklarını hissettikleri ortamda daha katılımcı birer öğrenen olmaları doğal görülebilir.

Esnek oturma düzeniyle tasarlanan sınıf ergonomisinin öğretmenin motivasyon düzeyine etkisi öğretmen görüşleri ile incelendiğinde, olumlu etkiler sıralandığı görülmektedir. Öğretmen kendi motivasyon düzeyine olumlu etkiler sunulmasının nedenleri arasında düzenin kullanışlı oluşunu, öğrenci merkezli ve demokratik oluşunu, sınıf yönetimi kolaylığı sağlığını, zaman yönetimi kolaylığı sağlığını vurgulamıştır. Uygun öğrenme ortamlarının hazırlanması ve öğrenme sürecinin yürütülmesi olarak da tanımlanabilen sınıf yönetimi işini kolaylaştırması öğretmen tarafından sınıf içi kaliteli etkileşim sağlama kolaylığı ile vurgulanmıştır. Bu sonuç uygun sınıf yönetiminin sınıf düzenini koruduğu ve sınıf yönetimi becerisinin motivasyon seviyesini artırdığı sonuçlarını sunan literatürle örtüşmektedir (Gürkan ve Gökçe, 1999, Vatansver Bayraktar, 2015). Öğrencilerin kendine has öğrenme ortamlarını keşfedip kullandıkları bu düzende sınıf yönetiminde önemli olan uygun öğrenme ortamı hazırlama süreci kolaylaşmıştır. Bu durumun öğretmenin sınıf için etkileşimlere daha fazla yer verebileceği yöntemler tercih etmesini sağlamış olabileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin gruplar halinde çalışma yapmalarına olanak sağlayan masa tasarımları etkileşime katkı sağlamanın yanı sıra sınıf içinde daha fazla boş alan yaratmıştır. Bu da öğretmenin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmasına olanak sunmuştur. Bu durum öğrencilerin oluşturulan geniş ve esnek ortamlar sayesinde sürece daha aktif katıldıklarını sunan alan yazın ile paralellik içermektedir (Frederick, 1987).

Hem öğretmen hem de öğrenciler esnek oturma düzeninde kendilerini daha rahat hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu onların kendilerini daha rahat ifade etmelerine olanak sunmuştur. Öğretmenle yapılan görüşmede öğrencilerinin kendilerini bu düzene daha fazla ait hissettikleri tarafınca vurgulanmıştır. Bu durum öğrenci sıralarının farklı etnik kökenden öğrencilerin ihtiyaçlarına göre farklılaştığını belirten çalışma bulgularıyla örtüşmektedir (Cotton, O'Connell, Palmer ve Rutland, 2002). Öğrencilerin evinde yerde oturarak yemek yeme, kitap okuma, sohbet etme süreçlerini yaşarken; sınıfta öğrenme aşamalarının tamamını sabit ve sert sıralar üzerinde geçirmelerini beklemenin haksızlık olabileceği düşünülebilmektedir.

Çalışma bulgularından yola çıkarak sınıfların öğrenci ve öğretmen ihtiyaçları tespit edilerek yeniden düzenlenmesi önerilmektedir. Bu düzenlemede öğretmenlerin öğrenci merkezli uygulamalar yapabilmesine imkân sunacak hareketli, taşınabilir, taşıması kolay mobilyaların tercih edilmesi düşünülebilir. Ayrıca tasarlanacak mekânın büyüklüğüne ve öğrencilerin fiziksel gelişim seviyesine uygun mobilyaların tercih edilmesi önemlidir. Öğrencilerin otururken hareket etmelerini sağlayan esnek platformlar kullanılması önemlidir. Ayrıca grupla çalışmaya elverişli masaların olması yapılandırmacı yaklaşıma yönelik öğretimin sürdürülmesini sağlayacağından sınıflarda daha fazla tercih edilmesi önerilebilir. Esnek oturma düzeni ile tasarlanan sınıfların mekânsal boyutu da önemlidir. Alternatif uygulamalara olanak sunan masa ve oturma tasarımları bazen fazla yer kaplayabilmektedir. Ayrıca farklı öğrenme ortamları sunulabilmesi için de daha fazla boş alana ihtiyaç duyulabilmektedir. Bu nedenlerle yeni yapılan eğitim kurumlarında esnek oturma düzenine daha fazla alan sağlayacak geniş sınıflı binaların tasarlanması bu hususta uzman görüşlerine başvurulması önerilebilir.

Teşekkür

Araştırmanın sınıf düzenleme aşamasında emek sarf eden Fatma Gülcü, İsmail Birgül ve Kübra Ağış'e teşekkürlerimi sunarım.

Kaynakça

- Atak, H. (2011). Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: kuramsal bir değerlendirme. *Current Approaches in Psychiatry/Psikiyatride Guncel Yaklasimlar*, 3(1), 163-213.
- Bahçetepe, Ü. ve Giorgetti, F. M. (2015). Akademik başarı ile okul iklimi arasındaki ilişki. *İstanbul Eğitimde Yenilikçilik Dergisi*, 1(3), 83-101.
- Barbour, R.S. (2014). Analyzing focus groups. In U. Flick (ed.), *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis* (pp. 313–26). London: Sage,
- Cotton, L. M., O'Connell, D. G., Palmer, P. P., & Rutland, M. D. (2002). Mismatch of school desks and chairs by ethnicity and grade level in middle school. *Work*, 18(3), 269-280.
- Çalık, T ve Kurt, T. (2010). Okul iklimi ölçeği'nin (ÖİÖ) geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(157), 167-180.
- Demir, C.E. (2009). Factors influencing the academic achievement of The Turkish urban poor. *International Journal of Educational Development*, 29, 17-29.
- Frederick, P. J. (1987). Student involvement: Active learning in large classes. *New directions for teaching and learning*, 32, 45-56.
- Gezer, H. (2012). Mekân kavrama sürecinde algılama bileşenleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 1-10.
- Güleç Solak, S. (2017). Mekân-kimlik etkileşimi: kavramsal ve kuramsal bir bakış. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 13-37.
- Gürkan, T. ve Gökçe, E. (1999). *Türkiye'de ve çeşitli ülkelerde ilköğretim: program, öğrenci, öğretmen*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- MEB. (2018). Fen bilimleri dersi öğretim programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özbilgin, L. (1986). Okula ergonomik yaklaşım (okul ergonomisi). *Eğitim ve Bilim*, 10(60), 28-32.
- Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E. ve Erkan, S. (2010). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul iklimine ilişkin algılarını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 213-224.
- Pehlivan, H. (2016). The role of play on development and learning Oyunun gelişim ve öğrenmedeki rolü. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3280-3292.
- Razon, N. (1987). Öğrenme olgusu ve okul başarısını etkileyen faktörler. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(63), 13-20.
- Sama, E. ve Tarım, K. (2007). Öğretmenlerin başarısız olarak algıladıkları öğrencilere yönelik tutum ve davranışları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 135-154.

- Şerefli, K. (2003). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen zihinsel olmayan faktörler. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Wingrat, J. K., & Exner, C. E. (2005). The impact of school furniture on fourth grade children's on-task and sitting behavior in the classroom: A pilot study. *Work*, 25(3), 263-272.
- Vatansever Bayraktar, H. (2015). Sınıf yönetiminde öğrenci motivasyonu ve motivasyonu etkileyen etmenler. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 1079-1100.